

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

כא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

ה ר ג ו ם א ש כ נ ו ז

הַאֲטָמָע . [ו] הַעֲרֵנְאָךְ וּוְאֵר נְאָךְ אִיין קְרוּג אִיין גַּת . דָּא וּוְאֵר אִיין מֵאָן
פֿאַן גְּרָאָסער שְׂמֵאָטוּר , דער יֵע זעכס אונד זעכס פֿינגער , זעכס אונד
זעכס צעהן הַאֲטָמָע , דיא פֿיר אונד צוואַנציג וּוְאֵרען ; אונד ער וּוְאֵר
פֿאַן דען נאַכקאַממען דער רִיזען . [ז] ער העהנטע ישראל , אונד
יְהוֹנָתָן , זָאָהן דעם שְׂמֵעָא , דעם ברודערס דויד'ס , ערשלוג איהן .
[ח] רִיזע וּוְאֵרען נאַכקאַממען דער רִיזען אִיין גַּת , אונד פֿילען דורך דיא
הַאֲנֵד דויד'ס אונד זיינער רִינער .

כא [א] דער שטן שטאנד אויף ווידער ישראל , אונד רייצטע
דויד , ישראל צו צעהלען . [ב] אונד דויד שפראך צו יואב
אונד צו דען אָבערסטען דעם קריגספֿאַלקעם : „ געהעט הין , צעהלעט
ישראל , פֿאַן באר שבע ביו דן , אונד ברינגעט פֿיר דיא בערעכנונג ,
דאָס איך איהרע אַנצאַהל וויסע . “ [ג] דָּא אַנְטוואַרטעטע יואב :

ב א ו ד ד ע ר

הַעִיָּן , בן כתיב , והקרי : יעיר , צויד אחר העיָּן . כמנור אורגים . כאכסן דגדלוי ,
הקרוי אִינְטֵפֿלֵא בלע"ז . (רש"י בשמואל ס) . והוא עכסופלע , או עכסובלע בלשון כרפז ,
והוא העץ , שמקפל בו האורג את הנגד , בל"א (וועבערבוים) . (ז) איש מרה . רובה
לימר מדה גדולה , וכן (במדבר יג"ב) אחשי מדות , ובספר ששאל (סס פסוק כ') אמר
איש מדין , והכן במקום הכפל , כמו מעשית (ישעיה כג י"א) , כי לא תמנו (איכה ג'
כ"ב) , או הנו"ן כנו"ן זכרון , והדל"ת היתה ראויה להדגש , למסרון הכפל , ונח הכת תמורתו
(ו רד"ק) . ואצבעותיו שש ושש עשרים וארבע . אמרו רבותינו (בכורות דף מ"ט) ,
למה הוצרך לימר עשרים וארבע ? כי חלולא אמר כן , הייתי אומר שש נסתי ידיו , ושש נסתי
רגליו , לכך אמר עשרים וארבע , ואלו אמר עשרים וארבע , ולא אמר שש ושש , הייתי אומר
באחת חמש אצבעות , ובאחת שבע אצבעות , לכן אמר שש ושש . (הכ"ל) . ובשמואל (סס)
כירש הכתוב , ואמר : ואצבעות ידיו ואצבעות רגליו שש ושש , עשרים וארבע חספר .
להרפא . כתב אדוני אבי ז"ל , כי איכו סס לכנסה , כי אס לזכר , והוא מן רפאים , שהן
ענקים (הנרים ב"י"א) , ומן רפאים יאמר האחד רפא , וכאשר אמר להרפא , כאלו אמר
לענק , והה"א לידועה , והוא כתוב באל"ף בזה הספר , בזה הענין , בשתי מקומות , ובספר
שמואל (סס) כתוב בה"א , ואותיות אהוי מתפלפות . (רד"ק) . (ז) שמעא . ובשמואל
(סס פסוק כ"א) כתיב : שמע , צויד נסוף , וקרי : שמעא , באל"ף נסוף , כמו שהוא
כתוב בה . (ח) אֵל . כמו אֵלֵה , וכן כל הארצות האֵל (ראשית כ"ד) , כמו
האֵלֵה , והומיו . נולדו . להרפא בזה ובשמואל . (סס פסוק כ"ב) : את
הַחֲנֻעֵת אֵלֵה יולדו להרפה ננת , כי שס (פסוק ט"ז י"ח י"ט כ') מזכיר הכתוב
ארבעה נבויי פלשתים , שהם : ישבי , סף , גלית הגתי ואיש המרון , ופה (פסוק ד'
ה' וי"ז) לא הזכיר רק שלשה , והם : ספי , לחשי , אחי גלית הגתי , ואיש המרתה .
כא (א) ויעמוד שטן על ישראל ויבס את דויד ונוי' הוא הכשוע בלב האדם מנעוריו ,
ומה שאמר בספר שמואל (ב' כ"ד א') : ויוסף אף ה' לחרות בישראל , ויבס
את דוד בהס , סגראתה כי ה' הוא המכית , אמת הוא , כי הוא הסימו באמצעות השטן ,
בעין ישראל , שהיו ראויים להענש , וגם הוא יקרא עליו ה' , והוא גראה דוד כדמות מלאך
ה'

לְיִשְׂרָאֵל : וַיְדַבֵּר הַמֶּלֶךְ חֹזֶק עַל יוֹאָב וַיֵּצֵא יוֹאָב
וַיַּתְהַלֵּךְ בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַיָּבֵא יְרוּשָׁלַם : ה וַיִּתֵּן יוֹאָב
אֶת מִסְפֵּר מִפְּקֵד הָעַם אֶל־דָּוִד וַיְהִי כָל יִשְׂרָאֵל
אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף אִישׁ שְׁלֹף חָרֶב וַיִּתְּחַדְּדוּ
אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁבַע־עִים אֶלֶף אִישׁ שְׁלֹף חָרֶב : ו וְלוֹי
וּבְנֵי־מִזְרַח לַאֲפֵקֵי בְּתוּכָם כִּי־גִתְעַב דָּבַר הַמֶּלֶךְ אֶת־
יֹאָב : ז וַיִּדְרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים עַל־דָּבַר הַיּוֹד וַיִּפֶן
אֶת יִשְׂרָאֵל : ח וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הָאֱלֹהִים חַטָּאתִי

וְזָכוּ כְבוֹד דָּוִד : (ה) מִסְפֵּר מִפְּקֵד הָעַם . דִּוְגַמָּה לְכָל פְּקֻדֹת לְכָל מִסְפָּרִים :

וַיֵּצֵא כָל יִשְׂרָאֵל אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף . וַיִּתְּחַדְּדוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁבַע־עִים אֶלֶף אִישׁ שְׁלֹף חָרֶב . (ו) כְּתִיב שֶׁמֶנֶה מֵאוֹת אֶלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף דְּמִשְׁמַע דְּלֹא הָיוּ מִיִּשְׂרָאֵל כִּלְכַךְ כֹּאֲשֶׁר נִחְמַד כִּי אֵל לְפִי שֶׁהַקֶּבֶץ הִ' מֵאֵת הַקֶּבֶץ ה' עַל דָּוִד לֹא כִּתְבָה לְשֵׁם מִסְפֵּר כִּי הִם שְׁמֵנֵה וְאֵף וַיִּחַב לֹא מִנֵּה לֹא הַשְּׁבַע ה' כִּי שֶׁכֵּתִיב לִי כִּתְבֵה דָבָר הַיּוֹדֵךְ אֶת יוֹאָב אֲבָל כִּי אֵין מִשֵּׁם כְּבוֹדוֹ שֶׁל דָּוִד מִזְכִּיר כִּי אֵין מִסְפֵּר וְהַשְּׁבַע שְׁמֵנֵה כִּי זָכוּ כְבוֹדוֹ שֶׁחֵיל כְּבֹד כֹּזֵה הִיא בְּשִׁטּוֹתָן מוֹכִיחַ כִּי מִסְפֵּרֵי הַיּוֹדֵךְ אֶת יוֹאָב קָצַת מִיִּשְׂרָאֵל שְׁמֵנֵה לֹא כִּתְבָה לֹא מִסְפָּרִים בְּשִׁמּוּחַל אֲבָל כִּי אֵין כִּתְבָה לֹא אֶתוֹ מִסְפָּר שְׁמֵנֵה דִּבְרָא כְּתִיב כִּי אֵין וַיְהִי כָל יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁמּוּחַל לֹא כְּתִיב כִּלְכִּי בְּפִירוֹשׁ מוֹכִיחַ כִּי אֵין לְפָנֵינוּ כִּדְכָתִיב וַיִּחַב בֶּן צְרוּיָה הַחַל לְמִנּוֹת וְלֹא כִּלְכֵה וַיְהִי בְּזֹאת קֶלֶף עַל יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲלֵה הַמִּסְפָּר כִּי מִסְפָּר דְּבָרֵי הַיּוֹדֵךְ לְמִלֵּךְ דָּוִד : (ו) וְלוֹי וּבְנֵי־מִזְרַח לַאֲפֵקֵי בְּתוּכָם וְגו' . יוֹאָב הִיא יוֹדֵעַ שִׁיחִי לְאִשְׁמֵה לְעַם לְנִגְף לְפִיֶּךָ אָמַר יוֹאָב יִסּוּל אֲנִי לְהַנִּיחַ שְׁבַע־הַלָּלוּ מִן הַמִּנִּיחַ לֹי אִם יִחַמַד דָּוִד לְמֵה לֹא מֵנִית אֵת לֹי אִשְׁבַּע־נִי לֹא הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל . (מִדְּבַר ב') וְכִי אָמַר לְבָנֵינוּ הֵלֵךְ בְּפִלְגַשׁ הַגְּבַעָה נִגְפוּ וְחַס יִתְנַפּוּ עִתָּה מֵה יִשְׁחִיר לְהַס : (ח) וְעַתָּה הִעֲבַר גַּל אֵת עוֹן עֲבָדְךָ . עוֹן זֶה

ב א ו ר

(ט) לְמַעַן וְהָיָה לְאִשְׁמֵה לְיִשְׂרָאֵל . גַּם זֶה לֹא כֹאֲמַר ט . (ד) וַיֵּצֵא יוֹאָב זָכוּ . וּבְשִׁמּוּחַל (ט) פְּסוּק ה' וַיִּדְוִן ק') סִיפֵר הַכְּתוּבִים אֵת כָּל זֶה בְּאִרְכּוֹת דְּבָרִים . (ה) וַיְהִי כָל יִשְׂרָאֵל . לְשׁוֹן זָכוּ , וּבְשִׁמּוּחַל (ט) פְּסוּק ט' : וְהָיָה יִשְׂרָאֵל , לְשׁוֹן קָבָה , וּמִן סֵבֵל הַאֲוִמִּי . אֶלֶף אֲלָפִים וּמֵאָה אֶלֶף אִישׁ שְׁלֹף חָרֶב וַיִּתְּחַדְּדוּ אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁבַע־עִים אֶלֶף אִישׁ שְׁלֹף חָרֶב . וּבְכִפּוּר שְׁמּוּחַל (ט) : שְׁמֵנֵה מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ חֵיל , שְׁלֹף חָרֶב , וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ , מִזְכִּיר בְּהַגְדָה : אָמַר רַבִּי יוֹהֲנָנִי , בֶּן לֹי , הַכְּתוּבִים עוֹסְדִים כִּי אֵין מֵה שְׁחִיר כִּי אֵין שְׁבַע־עִים , שֶׁלֹּא כִּי אֵין , שֶׁכֵּתִיב (בְּכִסּוּק הַבַּיִת) וְלוֹי וּבְנֵי־מִזְרַח לַאֲפֵקֵי בְּתוּכָם כְּתוּבִים , אָמַר יוֹאָב , בְּאֵלֵינוּ אֲנִי יִסּוּל לְהַנִּיחַ שְׁבַע־הַלָּלוּ מִן הַמִּנִּיחַ בְּמִנִּיחַ אֵת

דער עויגנע לאססע זיינעם פאלקעם נאך הונדערט מאל וא פיל ווער.
 דען! זיא זינד יא אללע, מיין הערר אונד קעניג, דינער מיינעם העררן,
 ווארום פערלאנגט דיועס מיין הערר? ווארום זאלל עו ישראל צור שולד
 ווערדען? [ד] אבער דער בעפעהל דעם קעניגס אן יואב וואר שמרענג,
 אונד יואב צאג הין, דורכשטרייפטע גאנץ ישראל, אונד קאם נאך
 ירושלים צוריק. [ה] ער נאכ דויד דיא צאהל דעם געצעהלמען פאל
 קעם, אונד עס ווארען אין גאנץ ישראל איילף מאהל הונדערט טויזענד
 מאן, דיא דאז שווערט צאגען, אונד אין יהודה פיר פאהל הונדערט
 אונד זיבציג טויזענד מאן, דיא דאז שווערט צאגען. [ו] לוי אונד
 בנימן אבער צעהלמע ער ניכט אונטער איחנען; דען דער בעפעהל דעם
 קעניגס וואר יואב איין גרייעל. [ז] דיא זאכע וואר איבעל אין דען
 אויגען דעם עויגען, אונד ער בעשלאם, ישראל צו שלאגען.
 [ח] אונד דויד שפראך צו דעם עויגען: איך זינד גיטע זעהר, דאס

השטים, כי אם מבן חודש ומעלה (במדבר ג' ט"ו), ונתיימן דיו שספר וכלה נפלאה נבנעה
 (שופטים פרשה כ'), ולזה פירוש הפסוק הזה: ולוי ונתימן לא פקד בתוכם, נשמואל היה
 לו לפסוק אותו, שהיה טעם לחסרון, שספר שם המספר, ולחסרון, שספרו בני יהודה
 צוה הספר, ולא נתן טעם, ובשלישית נדונה דרבי אליעזר, בנו של רבי יוסי הגלילי,
 אומר משני כתובים, המכתובים וההת' זה, עד שגזר הכתוב השלישי, וכריש בניהם:
 כינד? כתוב אחד אומר: ויהי כל ישראל חלק חלפים ומחל חלק איש, שולף חרב,
 ויהודה ארבע מאות ושבעים חלק איש, שולף חרב, וכתוב אחד אומר: ותהי ישראל שמה
 מחוט חלק איש חיל, שולף חרב, ואיש יהודה חמש מאות חלק איש, נחמא בניהם שלש
 מאות חלק איש, אלה שלש מאות חלק איש, מה עינן? נא המכריש והכריש (להלן
 כ"ח): ובני ישראל למספחם, ראשי האבות אשרי האלפים והמאות ושטריתם, המשרתים
 את המלך, לכל דבר המלקות, הבאה והיבאה, חודש בחודש לכל מלשי האנה, הממלכות
 האחת עשרים וארבעה חלק, שלש מאות חלק היו כתובים בנימוסו של מלך, ולא היו כרוכים
 להמנות, כינד? עשרים וארבעה חלק לשנים עשר, פרי כאן מיתים ושמיים חלק
 ושמונת חלפים, כשתירד שנים עשר חלק, והן הן גאותי ישראל, והשלישן הכתוב כאן, וסוף
 וכללן להלן, וגם זה לא נתן טעם לחסרון מספר יהודה, שנמלא הנה, כי נשמואל כתוב
 חמש מאות חלק, והנה כתוב ארבע מאות ושבעים חלק, נמלאו חסרים שלשים חלק, ואספר
 שכל אותם שלשים חלק מתו במגפה, כי שבעים חלק היו האתום במגפה (להלן פסוק י"ד),
 ושליש חלק מהם היו מיהודה, ומתו כל כך מיהודה, לפי שהיא שנתו של דוד, והוא היה
 הסבה. (רד"ק) וראה נדננו דש"י זכ"ל נשמואל (שם): (ו) ולוי ונתימן וכו'.
 הנה היה דבר המלך, לספור את ישראל, בנה רפון יואב, ותועבה בעיניו, כי ידע, שהיה
 לאשמה לעם, ויהיה נגף בתוכם, ולכן בלה לספור את העם, טרם מנה את שנת לו ואת
 שנת בנימן, ועוד, כי הלויים לא החקרוו בתוך בני ישראל, בין יואב הנכח, ודוד לא חפץ
 לדעת, רק מספר שולפי חרב בישראל, כנראה מפסוק הקודם, ושנת בנימן בלה וחסה כנר
 צמחמת פלגש נבנעה, כאשר העיר על זה דש"י זכ"ל פה. אח וואב * כמו ליואב, ורעם
 בן * והנה כל המקרא הזה לא נאמר נשמואל. (ז) וירע וגו'. גם המק א הוכ לא נאמר

הַרְגוּם אֶשְׁכְּנוּי

איך דיזע זאבע טהאט ; זא נים דאך דיא זינדע דיינעם קנעכטעם הינ
 זענ ! דען איך האַנדעלטע זעהר טהערויכט . " [מ] דא שפראך דער
 עוויגע צו גו , דעם זעהער דויד'ס , וויא פאָלגט : [י] געה הין ,
 אונד שפריך צו דויד , וויא פאָלגט : " זא שפריכט דער עוויגע : דרויא
 דינגע לעגע איך דיר פאָר ; וועהלע דיר איינעם אויו איהנען , דאז איך
 דיר טהוע . " [יא] גו קאם צו דויד , אונד שפראך צו איהם : " זא
 שפריכט דער עוויגע : וועהלע דיר ! [יב] ענטוועדער דרויא זאָהרע
 הונגערסנאָטה , אָדער דרויא מאַנאָטע אויפגעדיבען ווערדען פאָן דיינען
 ווידערוואַכערן , דאָס דאז שווערט דיינער פיינדע דייך איינהאַלע , אָדער
 דרויאטאָגע דאז שווערט דעם העררן , דיא פעסט , אים לאַנדע , דאָס
 דער ענגעל גאָטטעם פערדערבע אים גאַנצען געבוטע ישראל'ס ; אונד
 זיהע נון , וואָס פיר אַנטוואַרט איך דעם , דער מיך זאָנדטע , כרינגען
 זאָלל . " [יג] דא שפראך דויד צו גו : " מיר איוט זעהר באַנגע ;
 לאַס מיך דאך אין דיא האַנד דעם עוויגען פאָללען , דעססען ערבאָר .
 מען זא גראָס איוט , אונד לאַס מיך אין דיא האַנד דעם מענשען נישט
 פאָללען ! " [יד] דער עוויגע לים נון איינע פעסט אין ישראל ענט .
 שמעהען , אונד עס פילען פאָן ישראל זיכציג טויווענד מאַן . [טו] דער

עוויגע **באור**

בשמואל . ויך אחי ישראל . גור גזירה רעה ומוכה על ישראל . כן שיעור המאמר הזה , וכעין
 זה תרגמתי . (ח) ויאמר דויד וכו' . ובשמואל (שס פסוק י"ד) הוסיף : ויך לנ דוד
 אחיו , אחרי כן ספר את העם . (ט) וידבר ה' וכו' . ובשמואל (שס פסוק י"א) ; ויקם
 דוד בבוקר , ודבר ה' היה אל גוד הכנניא , חזקה דוד , לאומר . (י) שלוש אני נוטה
 עליך . ובשמואל (שס פסוק י"ג) : שלש אנכי נוטל עליך . (יא) בהאמרה קבל לך .
 המאמר הזה לא כאמר בשמואל . (יב) אם שלוש שנים רעב , ובספר שמואל (שס פסוק
 י"ג) כתיב : התבוא לך שבע שנים רעב בארצך , לא אומר לו אלא שלש שנים , אלא אמר לו
 שבע , לפי שלש שנים רעב היה באותו זמן , כמו שאומר (שמואל כ"א א') : ויהי רעב בימי
 דוד שלש שנים , שנה אחרי שנה , לפיכך אמר לו גוד הכנניא : התבוא לך שבע שנים רעב
 בארצך , כלומר התבחר בזה ? כי שלש שנים היה רעב , ושלש שנים אחרים , שיהיו עתה ,
 הרי שש , והשנה השביעית , אף על פי שיהיה מטה , ויהיה חריש וקניז , לא תמלט בלא
 רעב , שתבא התבואה אחר שש שני הרעב * (רד"ק) . נספה מפני צורך והרב אויבך
 למשגח . ובשמואל (שס) : נוסף לפני צורך , והוא הודפך . ומלת נספה ענין כליון ,
 כמו (ראשית י"ט י"ז) פן תספה , ודומיו . ומלאך ה' משחית בכל גבול ישראל . גם
 המאמר הזה לא כאמר בשמואל . (יג) אפלה גא וכו' . ראה בדברי רש"י ז"ל בשמואל
 (שס פסוק י"ד) . ביד ה' . הוא הדיבר , כמו שכתוב (שמות ט"ג) : הנה ה' ה' היום ,
 וכיום בפסוק ההוא : הדיבר כנה * * * מאזה . (יד) ויתן ה' רבר בישראל . ובשמש
 (שס פסוק ט"ו) . הוסיף : מהתקור ועד עת מועד . ויפול מישראל . ובשמואל

מֵאֵד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְעַתָּה הֵעֲבֹר נָא
אֶת עֹוֹן עֲבָדֶיךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד : ט וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל גֹּד הַזֶּה דָּוִד לֵאמֹר : י לָךְ וּדְבַרְתָּ אֶל דָּוִד
לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלוֹשׁ אֲנִי נֹמֵה עֲלֶיךָ בְּחַר-
לָךְ אֶחָת מֵהַנָּה וְאָעֲשֶׂה לָךְ : יא וַיִּבְאֶר אֶל דָּוִד
וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יְהוָה קַבֵּל לָךְ : יב אִם שָׂרוּשׁ
שָׁנִים רָעַב וְאִם שָׂרָה שֶׁהָחַד שִׁים נִסְפָּה מִן צָרֶיךָ
וְחָרַב אוֹיְבֶיךָ לְמִשְׁנֵת וְאִם שְׁלֹשׁ יָמִים חָרַב יְהוָה
וְדַבֵּר בְּאָרֶץ וּמִלֵּאךְ יְהוָה מִשְׁחִירָת בְּכָל גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה רְאֵה מָה אָשִׁיב אֶת שְׁלָחִי דָבָר :
יג וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל גֹּד צַר לִי מְאֹד אֶפְלֶה נָא בְיַד יְהוָה
כִּי רַבִּים רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד אָדָם אֵל אֶפֶל : יד וַיִּתֵּן
יְהוָה דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּר מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים אֲרָף
אִישׁ : טו וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים מִלֵּאךְ לִירוּשָׁלַם לְהַשְׁחִיתָהּ

וכהשחית

ר ש י

מלח צבני ווי'ן כלומר העבר נא על העון המלח שעשיתיו וד' מלחין הן בקריאה וזה
אח' מהם והשני (בתלים ל"ח) הן בעוון חוללת וכמפורש בויקרא רבה באשה
כי תזריע חפילו חסיד שבתסידים אי אפשר שלא יסא לו אחד בעצירה בלא נתכוון
(אזח) והלא לא נתכוון לא לנורד ענשו והשלישי עוונותיו ילכדו את הרשע (משלי
ח') עוונותיו סמרוני' והרביעי (במלכים ב' ז') ומלחני עוון ועתה לבו וכבואה
ונגידה בית המלך שאמרו אם לא נלך ונגיד בית המלך יסיה עוון גדול כי יצאו
עליהם אויבים : (יג) נר לי מחד . אתה אומר בחר לך הקל שבהם קשה לי ונר

ב א ו ר

(שס) : וימת מן העם, מדן ועד באר שבע . (טו) וישלח האלהים מלאך לירושלים
להשחיתה . ובשמואל (שס פסוק ט"ז) : וישלח ידו המלאך וירושלים לשחתה . וכהשחית
ראה ה' וינחם וגו' . ראה , כי רבים מתו , ונחם על הרעה , וכדברי רז"ל מה ראה ?
אפרושל ינחק ראה , כי באותו הגוון העלה אנרהם את ינחק בנו . (רד"ק) . רב עתה
חרף יודך : מקדר העעמים הפסיק מלת רב מעלת עתה נטעם זקף קטן , שהוא מפסיק

וכה שחירת ראה יהוה וינבאם על הרעה ויאמר
 למלאך המשהית רב עתה חרף ידך ומלאך יהוה
 עמד עם גרון ארנו היבוסים : טו וישא דויד את עיניו
 וירא את מלאך יהוה עמד בין הארץ ובין השמים
 והרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים ויפל דויד
 והוקנים מכסים בשקים על פניהם : י"ו ויאמר דויד
 אך האלהים הלא אני אמרתי למנורה בעם ואני
 הוא אשר הטאתי והרע הרעותי ואלה הצאן מה
 עשו יהוה אלהי תהי נא ידך ביוכבית אבי ובעמך
 לא למגפה : י"ז ומלאך יהוה אמר אל גד ר אומר
 לדויד ביעלה דויד להקים מזבחה ליהוה בגרון
 ארנו היבסי : י"ט ויעל דויד בדבר גד אשר דבר
 בשם יהוה : כו וישב ארנו וירא את המלאך וארבעת
 בנניו עמו מתחבאים וארנו דשחטים : כא ויבא
 דויד עד ארנו ויבט ארנו וירא את דויד ויצא מן

הגרן רש"י

ל' מאד עליו • משל לאדם שאמר לו הנך מת ובחילה קצר רצונך שתקבר אלל חבך
 ח' חונך חומר להם אוי להם לחזני' שכך שומעו' : הפלה נח ציד ה' • בדבר שזוה בכל
 עשירים ועניים : כי רבים רחמיו • אוי ירחם אלל אויביו לא ירחמו עלינו :
 (טז) נטויה על ירושלים • ומה שכתוב (ציהושעה') והנה אש עומד לנגדו
 וחרצו שלופה צידו וגו' הלכו אתה אש ללרינו יחושע היה עומד ואחריו כנגד צדו
 ובא מלאך כנגדו לפיכך תמה וחמר לו הלכו אתה אש ללרינו : לעזרינו הואיל ואתה
 עומד לנגדי או ללרינו לעזור שגם אתה עומד כנגדו אלל כחן כיון שראה החרצ של
 מלאך שהיתה נטויה על ירושלים ידע בעצמו שבה לנגוף שוגא ישראל : (יז) ואלה
 הלחן ויה עבו • שכם כהותן הלחן המוצאים לשחיטה שאינן יכולין להנלל מהשחיטה
 כי לשחיטה הן עומדים : (כ) מתחבאים • מכני המלאך לקיים הפסוק (ישעיה
 כ"ו) לך עמי בל בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם וחומר
 (שמות)

ה ר ג ו ם א ש כ נ נ ז י צ ר

עוויגע זאנדטע איינען ענגעל נאך ירושלים, עו צו פעהרדערבען; און
אבער דאן פערדערבען בענאננען האטטע, דא זאה עו דער עוויגע, ענ-
דערטע זיינען ראטהשלוס, דער דאן איבעל בראכטע, אונד שפראך
צום פערדערבענדען ענגעל: „גענוג! ציהע נון אב דיינע (צערשטע,
רענדע) האנד!“ אונד דער ענגעל דעם העררן שטאנד בון כייא דער
שיינע ארננס, דעם יכוסים. [טז] דויד האב זיינע אויגען אויף, אינד
זאה דען ענגעל גאטטעם שטעהען צווישען ערדע אונד היממעל, דאן
בלאטע, איבער ירושלים אויגעשטרעקטע שווערט אין דער האנד;
אונד דויד אונד ריא עלטעסטען פילען, אין זעקקע געהיללט, אויף
איהר אנגעזיכט נידער. [יז] דויד שפראך בון צום עוויגען: „איך
בעפאהל יא, דאן פאלק צו צעהלען, איך בין עו יא, דער זינדיגטע,
דער דאן בעזע טהאט; זואו טהאטען דיוע שאפע? עוויגער, מיין
גאטט! ריכטע דיינע (שלאגענדע) האנד גענען מיך, געגען דאן הוין
מיינעם פאטערס, אינדלאס קיין שטערבען זיין אונטער דיינעם פאלק!“
[יח] אונד איין ענגעל גאטטעם שפראך צו גר, דויד צו זאגען, דאס
ער הינאוויפנעהע, דעם עוויגען איינען אלטאר צו ערריכטען אין דער
שיינע ארננס, דעם יכוסים. [יט] דויד גינג אויך הינאוויף, אויף
דאן ווארט דעם גר, דאן ער אים נאמען גאטטעם שפראך. [כ] ארנן
וואנדטע זיך וועג, דא ער דען ענגעל זאה, אונד זיינע זיפיר זעהנע,
דיא כייא איהם ווארען, פערבארגען זיך; ער דראש גראדע וויצען.
[כא] דא קאס דויד צו ארנן; ארנן שויעטע אום זיך, זאה דויד,

ב א ו ר ג י נ ג

גדול, ועל פי זה מתורגם: ארנן. כן כתיב פה בכל הפרשה הזאת, ובשמואל (שם) כתיב
הארונה, וקרי הארונה, ופעס (שם פסוק י"ט) כתיב ארניה, וקרי ארונה, וכל
יתר הפרשה שם כתיב וקרי: ארונה. (טז) וישא דויד את עיניו וכו'. כל המקרא
הזה לא כאמר בשמואל. וחרבו שלופה בידו, הנה היתה סרס שלופה ביד המלאך, המשפית את
העם בידבר, ולכן נקרא הדבר חרב ה' (למעלה ענה פסוק י"ג). דויד והוקנים
מכוסים בשקים. דויד המלך חזק ישראל לכבושם לכל ולתפוסם
על עונותיהם. (יז) ויאמר דויד אל האלהים. ובשמואל (שם פסוק י"ז) הוסיף פה:
בראותו את המלאך המכה נעם. הלא אני אמרתי לשנות כעם. המאמר הזה לא כאמר
בשמואל. ובעתך לא למנפה. ולא להיות מנפה בעמך. והנה גם המאמר הזה לא כאמר
בשמואל. (יח) ומלאך ה' וגו'. כל הפסוק הזה לא כאמר בשמואל. (יט) ועל דויד
וכו'. ובשמואל (שם פסוק י"ט) הוסיף לפני פסוק זה: ויבא גדאל דוד ביום ההוא,
ויאמר לו: עליה הקסלה' מונק בגורן ארונה היכוסים. (כ) וישב ארנן יכו'. כל הפסוק

תרגום אשכנזי

גינג אויז דער שיינע, אונד ביקטע זיך פֿאַר איהם מיט דעם אַנגעוויכט צור ערדע. [כב] אונד דויד שפראַך צו ארנן: "גיב מיר דען פלאַץ דיזער שיינע, איך ווילל דאַרויף דעם עוויגען איינען אַלטאַר בויען; גיב מיר איהן פֿיר דען פֿאַללען ווערטה אַן געלד, דאַמיט דאַו שטערבען אַב. געוואַנדט ווערדע פֿאַן דעם פֿאַלקע." [כג] ארנן אַנטוואַרטעטע דויד: "נים נור הין! אונד מיין קעניגליכער געביטער טהוע דאַמיט, ויאַם איהם געפֿעללט; זיהע! איך געבע דיא רינדער צו דען גאַנצאַפֿפֿערן, דיא דרעשוואַגען צום האַלצע אונד דען וויצען צום שפּיוואַפֿפֿער, אַל לעם געבע איך הער." [כד] אַבער דער קעניג דויד שפראַך צו ארנן: "ניכט זאָ! זאָנדערן איך קויפֿע עם פֿיר דען פֿאַללען וועהרט אַן געלד; דען איך נעהמע דאַו דייניגע ניכט פֿיר גאַטט, אונד ברינגע אַפֿפֿער אומוואַנסט." [כה] אונד זאָ גאַב דויד דעם ארנן פֿיר דיוען פלאַץ, זעכס הונדערט שקלים גאַך דעם גאַלדגעוויכט. [כו] דויד בויעטע נון דאַועלכסט איינען אַלטאַר, דעם עוויגען צו עהרען, אונד בראַכטע גאַנצ-אונד פֿריידענאַפֿפֿער דאַר; ער ריף דען עוויגען אַן, אונד ער ערהערטע איהן דורך פֿייער פֿאַם היממעל אויף דעם אַלטאַרע דעם גאַנצ. אַפֿפֿערס. [כז] אונד דער עוויגע ערטהיילטע דעם ענגעל בעפֿעהל,

דאס

באור

הזה לא כאמר בשמואל. ושיעור המאמר, כי ארנן השיב פכוומן המלאך, כאשר ראה אותו, כי חרד מהמראה הנורא, וארבעת בני ארנן, אשר היו עמו, התחנאו מפני המלאך. המלאך. מסדר הטעמים הפריד המלה הזאת מאשר אחריה בטעם קטן, שהוא מפסיק גדול, ועל פי זה מתורגם. (כב) ויאמר דויד אל ארנן וגו'. ובשמואל (שם פסוק כ"א) אמר לפני מאמר זה: ויאמר ארוכה: מדוע בא אדוני המלך אל עבדו. חנה לי מקום הגורן וכו'. שיעור המאמר, כי אמר דוד לארנן, שיתן לו מקום הגורן, לנכות בו מזבח לה', ויתכנו לו בכסף מלא, כי הוא צריך לקטתו, ולנכות בו מזבח, שתעצר המגפה מעל ישראל. וכן אמר בשמואל (שם): ויאמר דוד: לקנות מעמך את הגורן, לנכות מזבח לה', ותעצר המגפה מעל העם. (כג) ויעש אדוני המלך הטוב בעיניו. ובשמואל (שם פסוק כ"ב): ויעל אדוני המלך הטוב בעיניו. והמורגים. הכלי כקרא **מורג**, והקיתון כדגש (כיוון הרב ז"ל בזה אל מלת **והמורגים**, הכתובה בשמואל (שם), כי זה הגימ"ל דגשה, אבל פה כתוב **והמורגים**, הרי"ש בחירי"ק גדול, והגימ"ל רפוייה, והוא לוח עץ, ואבנים דקות. תחנות תחתי, לתתך התבן, ולהוציא התבואה מקליפתה. (בן מלך). ועל פי זה מתורגם אשכנזית. והנה כמאזת המלה הזאת בלשון יחיד בישעיה (מ"א ט"ו): הנה שמתין **למורג** חרון חרש, וראה שם בפירוש רש"י ז"ל, ובבבלי: לספר ישעיה (כ"ח כ"ו). (כד) ויאמר המלך דויד לארנן וכו'. ובשמואל (שם פסוק כ"ג) הוסיף לפני פסוק זה: הכל נתן ארוכה המלך למלך, ויאמר ארוכה אל המלך: ה' אלהיך ירכך. (כה) ויחן דויד לארנן במקום שקלי זהב משקל שש מאות

הגרון וישתחו לְדוֹד אֲפִים אֶרְצָה : כב וַיֹּאמֶר דָּוִד
 אֵל אֶרְנָן תִּנְהַל לִי מְקוֹם הַגֶּרֶן וְאֶבְנֶה בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה
 בְּכֶסֶף מְלֵא תִנְהוּ לִי וְתַעֲצֹר הַמִּגְפָּה מֵעַל הָעַם :
 כג וַיֹּאמֶר אֶרְנָן אֵל דָּוִד קַח לָךְ וַיַּעַשׂ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ
 הַטּוֹב בְּעֵינָיו וְרָאָה גַת הַיְבֵקֶר לְעֵלְוֹת וְהַמּוֹרִיגִים
 רָעִים וְהַחֲטִים לְמִנְחָה הַכֹּל נָרְתִי : כד וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְאֶרְנָן לֹא כִי קָנָה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מְלֵא
 כִּי לֹא אִשָּׂא אֲשֶׁר לָךְ לַיהוָה וְהַעֲלוֹת עוֹלָה חֲנָם :
 כה וַיְהִי דָּוִד לְאֶרְנָן בַּמְּקוֹם שֶׁקְּלִי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ
 מֵאוֹת : כו וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת
 וּשְׁלָמִים וַיִּקְרָא אֵל יְהוָה וַיַּעֲנֶהוּ בְּאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם
 עַל מִזְבֵּחַ הָעֹלָה : כז וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹלְאָד וַיָּשָׁב

ר ש י חרבו

(שמות י"ג) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר • וארנן דש חטים • לפי
 שאמר לפנינו והחטים למונחה שלא תתמוה וכי היאך היו לשם חטים : (כג)
 והמוריגי' לעצים • כסרי' שרשן זהם התבואה כמו ששנינו בע"א ע"א דקורקסא
 דדישא דישתא • דומה למורג חרוץ חדש : (כה) שקלי זהב משקל שש מאות
 (ובסוף שמואל) כתיב בכסף שקלים חמשים הא כיצד נטל מכל שבת ושבת חמשים
 שקלים הרי שש מאות שקלים כדי שיהיה חלק לכל ישראל במונח : (כו) ויאמר
 ה' לנולאך • להשיב חרבו • וישב חרבו אל כדנה • וכן ויאמר ה' לדג ויקח יונה וגו' :
 (כז)

ב א ו ר

מאות • ובספר שמואל (שם פסוק כ"ד) אמר : ויקן דוד את הגרון ואת הנקר בכסף שקלים
 חמשים , אמרו רז"ל (זבחים דף קט"ו) : גבה מכל שבת ושבת חמשים , שהם שש מאות
 כסף , ומשקלם במשקל של זהב , והיו שאמר שקלי זהב , ועוד אמרו : כתוב אחד אומר (דברים
 י"ב י"ד) באחד שניטך , וכתוב אחד אומר (שם פסוק ה') מכל שניטכס , בית משפט אחד ,
 והכסף מכל שניטכס , רבי אומר משום אבא יוסי , בן דוסתאי , בקר ועצים ומקום מונח
 בחמשים , וכל הבית כלו בשש מאות , ולשון הפסוקים מוכיחים דברי רבי , כי בספר שמואל
 אומר את הגרון ואת הנקר בכסף שקלים חמשים , כי הגרון והנקר היה בחמשים , והנה
 אומר ויתן דוד לארנן במקום שקלי זהב , רובה לומר בכל המקום , כי בגרון היה המונח ,
 השדה כלו כדנה צו הבית . (דל"ק) • (כו) ויאמר ה' וגו' • ובשמואל (שם פסוק כ"ה) :
 עתה ה' לארנן , ותעצר המגפה מעל ישראל • אל נדנה • פירושו , אל נרתקה , והיא

הרב אל נדנה : נח בערת ההיא בראות דוד כי
ענהו יהוה בגן ארנן היבוס ויזבח שם : כט ומשבן
יהוה אשר עשה משה במדבר ומזבח העלה בעת
ההיא בכמה בגבעון : ל ולא יכל דוד ללכת לפניו
לדרש אר הים כי גבעת מפני הרב מלאך יהוה :
כב ויאמר דוד זה הוא בית יהוה האלהים וזה
מזבח העלה לישראל : ויאמר דוד לכנוס

אח ר ש י

(כח) צעת הסיח בראות דוד כי ענהו ה'. פרשה זו לא נכתבה בשמותל ומשם
כבר דוד נכתבה כאן שעשה מזבח וכל פסוקי דפרשה זו דבוק בפסוק א פסוק בחילו
כולו פסוק ח' : (כט) ומזבח העולה. של משה עדיין צעת הסיח צמיה אשר
בגבעון : (ל) ולא יכל דוד. אז כשהיה אותו מעשה שנים לו הקב"ה להעלות
קרנן לא היה דוד יכול ללכת לפניו לדרוש אלהים כלומר לפני המזבח אשר בגבעון
כי צעת מפני הרב מלאך ה' וסלך דוד כדברי ה' ונכה מזבח וענהו ה' :

כב (ח) ויאמר דוד וכו בית ה' אלהים וזה מזבח לעולה לישראל מכאן ואילך
שכל המזבקים ה' להקריב לו קרבן ילא ויקריב על אותו מזבח :
(צ) לכנות את הגרים. גרים שנתגיירו שלא רצה להעביר בישראל עבודת פרך

מכלל יופי מן קא פי טעל כ כא

כ (ג) וישר במגרה. פועל מן אם יתגדל המשור ושרשו נשר והיה משפטו
וישר השי"ן רגושה כפלס וינשא אברהם ובא הנח חמורה הדגש כמו שכא
כן בויד יעקב גויד לפי שעיקר המלה מחסרי הנו"ן מענין נסרים בדברי רכותינו
ז"ל : (ס) אל גולדו. מלה מזרה על הודעת הרבים כמוה על הודעת היחיד :
גולדו. נכתב בו"ו עם הרגש ובא הרגש חמורה הנח כגולד גולדו לפי שאבר
מהנשימה ואם נכתב :

כא (ד) חוק על יואב. פועל עבר : (ה) אלף אלפים ומאה אלף אי שיהודה
ארבע מאות ושבעים אלף. ובספר שמואל שמנה מאות אלף ויהודה
חמש מאות אלף יש מרכותינו אומרים כי שני פתקין כתב יואב וזה היה החשבון
המכוון. והר"א כתב שאלו שלשים אלף היו היושבים עם דוד בירושלים ויואב
לא מנה אותם לכבוד דוד כי לא היה ראוי למנות אותם. ובשמואל כתוב מספר
כלם בשמות : (ו) כי נחייב. נפעל עבר כי הוא פתח : (ז) אם שלש שנים
רעב. הרעב"א פירש כי אותן שבע שני דעב לא היו ראויין לכא רצופין כדי שלא
תכרה תארץ ברעב אלא מפורים ושלש השנים שהיינה רצופות והארבע מפורות
ועל כן לא מנה רק הבאות מיד רצופות. ופירש עוד שכאן לא מנה אלא שני חבואות
ובשמואל מנה שני המשך הרעב ונכנסו בזה שני הניר ועלכן היו שבע ניר וחבואות
ניר והבואה ניר וחבואה הרי שלש חבואות לשלשה נירין וקורם חבואות השבע
שנת ניר הרי שבע. ואם תרצה אמור חצי שנה וריעה עד קצרה וזהו שכתוב